

REGERINGSKANSLIET

Remisspromemoria

2008-09-25

U2008/6038/SV

Utbildningsdepartementet

Enheten för studiefinansiering och vuxenutbildning

**En utökad betygsrätt för enskilda
utbildningsanordnare, kommunal
överlåtelse av myndighetsuppgifter, sfi
i folkhögskola, m.m.**

1.	Sammanfattning.....	3
2.	Bakgrund.....	5
3.	Utgångspunkter.....	7
4.	Utvecklingsbehov.....	9
5.	Förslag.....	12
A.	Tillståndsgivning av betygsrätt.....	13
B.	Överlåtande av myndighetsutövning i samband med kommunal upphandling.....	19
C.	Sfi i folkhögskola.....	22
6.	Upprättande av en nationell betygsdatabas.....	26
7.	Konsekvenser av förslagen.....	27
8.	Författningsförslag.....	29
9.	Författningskommentarer.....	38

1. Sammanfattning

I denna skrivelse lämnas förslag till utformning av en modell som ger enskilda utbildningsanordnare möjlighet att sätta betyg och i begränsad omfattning utfärda betyg och intyg enligt de regler som gäller för det offentliga skolväsendet för vuxna. Vidare lämnas förslag på hur svenskundervisning för invandrare (sfi) ska kunna bedrivas i folkhögskolan och därmed för den enskilde utgöra ett alternativ till den sfi där kommunerna är genomförare eller beställare. Förslag lämnas också till nödvändiga författningsändringar.

Den föreslagna modellen omfattar både statlig tillståndsgivning och ökade möjligheter för kommuner att överlåta myndighetsutövning i samband med utbildning på entreprenad. Förslaget innebär att formella hinder undanröjs i syfte att göra det lättare för den enskilde att utveckla sin kompetens och sina möjligheter att konkurrera på arbetsmarknaden samt att söka sig vidare i utbildningssystemet. Vidare innebär förslaget att upphandling av utbildning där betyg kan sättas och utfärdas alltid följs av ett klarlagt ansvar för betygssättning och för utfärdande av betyg och intyg. Enskilda utbildningsanordnare ska kunna sätta betyg i genomförd utbildning som beställts av annan enskild, dvs. företag, organisation, förening etc. En enskild fysisk person ska däremot inte kunna "beställa" eller "upphandla" en utbildning där betyg sätts och utfärdas.

Utgångspunkten är att både en statlig tillståndsgivning och en utökad kommunal möjlighet att överlåta myndighetsutövning ska fungera parallellt. Båda möjligheterna behövs för att lösa befintliga behov på lokal, regional och nationell nivå. I båda fallen ska anordnaren prövas utifrån ett antal fastställda kriterier som ska vara uppfyllda för att kvalitet, likvärdighet och rättssäkerhet ska kunna garanteras. Dessa krav bör dels regleras i lag och dels i föreskrifter av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Vidare betonas behovet av en skarp tillsyn och granskning efter det att ett tillstånd getts.

Det kommunala överlåtandet kan sägas omfatta två nivåer. Den ena avser enbart lärares betygssättning och den andra även de delar av rektorsuppgiften som rör bedömning, betygssättning och utfärdande av betyg i enskilda kurser, intyg samt disciplinära frågor.

Kommunen väljer när den vill använda möjligheten till och även omfattningen av en överlåtelse. Avgörande blir behovet av närhet mellan rektorsfunktion och utbildningsverksamhet samt en bedömning av utbildningsanordnarens möjlighet att garantera verksamhetens kvalitet och likvärdighet. Vid upphandling av större volymer kan det finnas

behov av att rektorsfunktionen befinner sig nära utbildningsverksamheten och kommunen kan därmed koncentrera sina resurser på uppföljning och kvalitetssäkring.

Regeringen har redan i dag möjlighet att föreskriva om att enskilda får sätta betyg, anordna prövning samt utfärda betyg och intyg enligt de bestämmelser som gäller för det offentliga skolväsendet (15 kap. 8 § skollagen). En förutsättning är dock att verksamheten är ställd under statlig tillsyn. I promemorian anges ett antal villkor som bör ligga till grund för tillståndsgivningen.

När det gäller sfi i folkhögskola föreslås att en person som av kommunen bedömts behörig att delta i sfi och av kommunen mottagits till utbildningen ska kunna vända sig till en folkhögskola som av tillståndsmyndigheten fått betygsrätt för sfi. Kraven för att folkhögskolan ska kunna genomföra sådan verksamhet med betygsrätt ska vara desamma som för annan enskild utbildningsanordnare.

Förslaget innebär också att kommunen behåller sitt huvudmannskap då det gäller bedömning av om den sökande har rätt till utbildningen. Ersättning till folkhögskolan lämnas av hemkommunen med ett belopp som motsvarar kommunens egen kostnad. För sfi i folkhögskola gäller samma bestämmelser som i de fall kommunen är ensam huvudman. En folkhögskola som fått betygsrätt för sfi ska också inom ramen för sin betygsrätt kunna genomföra prövning och validering i de fall en person mottagits av sin hemkommun.

Ett system för vuxenutbildning där antalet utbildningsanordnare blir flera och där den enskilde rör sig mellan kommuner och anordnare kräver även system som medverkar till rättssäkerhet för den enskilde. I promemorian lämnas därför förslag på anordnares skyldigheter gällande betygsdokumentation samt upprättande av en nationell databas för slutbetyg utfärdade i gymnasial vuxenutbildning.

I avvaktan på att förslagen från Lärarutredningen – om behörighet och auktorisation (dir. 2006:31, dir. 2006:140, dir. 2007:117 samt dir. 2008:21) har behandlats, lämnas i denna promemoria inte några förslag till ny reglering av behörighet och anställningsvillkor m.m. för lärare hos en anordnare som genomför utbildning på entreprenad eller som ansöker om betygsrätt.

2. Bakgrund

I mitten av 1990-talet ändrades förutsättningarna för vuxenutbildningen, och uppdraget vidgades. En reformering och förnyelse påbörjades, vars utgångspunkt var att den formella vuxenutbildningen skulle vara en del av det livslånga lärandet.

Det finns behov av ett system för det livslånga lärandet. I detta är den formella vuxenutbildningen en viktig del. Det är av central betydelse att vuxenutbildningen är öppen och mottaglig för förändringar i omvärlden. Förutsättningarna för vuxenutbildningen måste anpassas så att all utbildning som vuxna deltar i, oavsett huvudman och utförare, i högre grad än i dag kan utvecklas för att tillgodose vuxnas skiftande behov av utbildning och kompetensutveckling. Detta är inte minst viktigt för en god resursanvändning, såväl samhällets som den enskildes. Förslaget om en yrkeshögskola vid sidan av högskolan är ett exempel på en sådan insats (*Yrkeshögskolan – För yrkeskunnande i förändring*, SOU 2008:29).

Vuxna har många gånger behov av utbildningar som är flexibla då det gäller såväl tillgång som form. En persons möjligheter att få den utbildning som han eller hon efterfrågar borde öka om flera utbildningsanordnare kan erbjuda och genomföra likvärdiga utbildningar på udda tider, över hela året samt i övrigt utifrån personens övriga åtaganden.

Regeringens ståndpunkt är att individens behov och önskemål i långt högre grad än tidigare ska prägla vuxenutbildningen. Det är viktigt att denna utveckling sker i samspel med arbetslivets behov av kompetens. Samverkan mellan kommunerna som huvudmän för utbildning och det omgivande samhällets företrädare är därför central. Vuxenutbildningen ska omfatta och rikta sig till alla vuxna, även om det alltid kommer att finnas grupper som är prioriterade framför andra. De personer som har den kortaste utbildningen ska i första hand ges möjlighet till kompetensutveckling inom den kommunala vuxenutbildningen. Verksamhetens innehåll och utformning ska kunna möta såväl den enskildes livssituation som dennes behov av kunskaper och färdigheter. Verksamheten ska även kunna planeras och genomföras i samverkan med arbetslivets företrädare.

I det internationella sammanhanget ges utbildning för vuxna en allt viktigare roll. I EU:s nya program för livslångt lärande finns en särskild del, Grundtvig, som ger möjlighet till rörlighet för enskilda studerande och till samarbete mellan olika utbildningsanordnare. Vuxenstuderande och utbildningsföretag inom vuxenutbildningen har möjlighet att medverka i det europeiska samarbetet inom ramen för EU:s program för

livslångt lärande. Kommissionen har antagit och presenterat ett meddelande om vuxnas lärande "Det är aldrig för sent att lära". Kommissionen lyfter fram vikten av vuxnas lärande mot bakgrund av trycket från demografiska förändringar, globalisering och uppkomsten av nya industrialiserade och konkurrenskraftiga länder. Utbildning är enligt meddelandet en central faktor för att nå Lissabonmålen om att öka tillväxten, konkurrenskraften och den sociala sammanhållningen. I sammanhanget bör beaktas att även europeiska eller andra utlandsbaserade företag kan komma att vara erbjuda sina tjänster.

Tidigare och andra utredningar

I december 2004 tillsatte dåvarande statsrådet med ansvar för kommunernas vuxenutbildning en arbetsgrupp med uppdrag att pröva hur en ökad överlåtelse av myndighetsutövning i det offentliga skolväsendet för vuxna kan utformas. Arbetsgruppen redovisade sina förslag i en departementsskrivelse *Rätten att sätta och utfärda betyg* (Ds 2005:35). Skrivelsen har remissbehandlats.

I mars 2007 tillsatte regeringen en utredning (Dir. 2007:32) med uppdrag att undersöka och lämna förslag på hur ett system med fristående vuxenutbildning som motsvarar skolformerna inom det offentliga skolväsendet för vuxna skulle kunna utformas och införas. Utredaren lämnade sitt förslag, *FRIVUX—Valfrihet i vuxenutbildningen* (SOU 2008:17), den 3 mars 2008.

De förslag som redovisas i denna promemoria bygger dels på de förslag som lämnades i ovan nämnda skrivelse, dels de förslag som lämnades i nämnda utredning om en fristående vuxenutbildning.

Den 3 april 2007 beslutade regeringen att tillsätta en utredning med uppdrag att se över och lämna förslag om ansvar, utformning och finansiering av flyktingmottagandet samt andra insatser som sammantaget påskyndar och ökar möjligheterna till etablering på arbetsmarknaden för nyanlända flyktingar och skyddsbehövande i övrigt samt deras anhöriga (dir. 2007:52). I detta uppdrag berörs även svenskundervisning för invandrare. Utredaren lämnade sitt betänkande *Egenmakt – med professionellt stöd* (SOU 2008:58) den 2 juni 2008.

Enligt arbetsgruppens bedömning bör utredarens förslag, bl.a. om införande av en s.k. sfi-peng, inte ha någon inverkan på de förslag som lämnas i promemorian.

Riksdagens tillkännagivande

Riksdagen har gett regeringen till känna att regeringen snarast bör återkomma till riksdagen med förslag till regeländringar och finansiering så att en rätt för folkhögskolor att anordna sfi kan införas (bet.

2005/06:UbU8, rskr. 2005/06:180 och bet. 2005/06:UbU22, rskr. 2005/06:313).

Förslag i den fråga redovisades i betänkandet *FRIVUX— Valfrihet i vuxenutbildningen*.

3. Utgångspunkter

Riksdagen beslutade i maj 2001 om mål och strategier för den samhällsstödda vuxenutbildningen vid sidan av högskolan (prop. 2000/01:72, bet. 2000/01:UbU15, rskr. 2000/01:229).

Vuxenutbildningens och kommunernas uppdrag har därmed utvidgats. Beslutet har också inneburit att verksamheten inom det offentliga skolväsendet för vuxna har utvecklats mot allt större mångfald och flexibilitet. Lärcentrum har utvecklats och kommunerna har genom entreprenadavtal engagerat olika utbildningsanordnare, såväl utbildningsföretag som företag inom olika branscher, för att kunna erbjuda utbildning som i större utsträckning svarar mot individens efterfrågan och behov. Regeringens bedömning är att detta är en positiv utveckling men att ännu mer behöver göras för att främja en mångfald av utbildningar med hög kvalitet.

Samarbete avseende den samhällsstödda vuxenutbildningen har liksom samarbete i fråga om högskoleutbildningen alltmera blivit ett strategiskt inslag i den utveckling som sker på regional nivå då det gäller kompetensförsörjning och tillväxt. Eftersom kommunerna enligt lag i princip är ensamma om sitt huvudmannaskap och den rektorsfunktion som krävs för att betyg och intyg ska kunna utfärdas i kommunal vuxenutbildning (komvux), vuxenutbildning för utvecklingsstörda (särvox) och svenskundervisning för invandrare (sfi) har olika avtalslösningar uppstått. Utbildningsanordnare som genomför utbildningar på uppdrag, t.ex. på uppdrag av en myndighet, men som saknar möjlighet att utfärda betyg har ibland löst frågan genom avtal med en kommun för att på så sätt kunna utfärda betyg eller intyg i utbildningen. Dessa lösningar är många gånger tveksamma eftersom avtalen kan ha ett innehåll som strider mot gällande bestämmelser och därmed undergräver den enskildes rättssäkerhet. Oklarheter har främst uppstått i fråga om konkurrens, kvalitet, efterfrågan samt rättvisa och rättssäkerhet för den enskilde.

Dagens bestämmelser för utbildning på entreprenad

I dag kan en kommun med stöd av bestämmelser i skollagen (1985:1100) lägga ut all sin vuxenutbildning, dvs. komvux, särvox och sfi, på entreprenad. Endast den myndighetsutövning som hör till lärares uppgifter (i princip betygssättningen) får dock lämnas över till entreprenören. Detta regleras i skollagens 11 kap. 6–7 §§, 12 kap. 9–10 §§ samt 13 kap. 9–10 §§. Betygsdokumenten och intyg kan dock enbart

utfärdas av kommunen alternativt landstinget som huvudman. Vidare kan betygsdokument i dag utfärdas av Liber Hermods. Kriminalvården har möjlighet att utfärda betyg i de fall intagna i kriminalvårdsanstalt deltagit i kurser motsvarande det offentliga skolväsendet för vuxna.

Upphandling av utbildning vid entreprenad måste göras enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling. Kommunen behåller sitt huvudmannaskap då det gäller mottagande, urval, intagning och samtliga rektorsuppgifter, t.ex. utfärdande av betyg och intyg samt disciplinära frågor. Själva betygssättningen, som är en myndighetsutövning, får dock överlämnas till de lärare som finns hos entreprenören. Vid entreprenad är kommunen skyldig att se till att de lärare som entreprenören använder för undervisningen har en utbildning avsedd för den undervisning de i huvudsak ska bedriva. Undantag får endast göras om personer med sådan utbildning inte finns att tillgå eller det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna.

Dagens bestämmelser i skollagen om enskildas möjligheter att sätta betyg, anordna provning och utfärda betyg och intyg

Att sätta betyg samt att utfärda betyg och intyg är att betrakta som myndighetsutövning. Myndighetsutövning brukar definieras som en "utövning av befogenhet att för enskilda bestämma om förmån, rättighet, skyldighet, disciplinär bestraffning eller annat jämförbart förhållande"¹. Av regeringsformen följer att om en förvaltningsuppgift som innefattar myndighetsutövning överlämnas till en enskild fysisk eller juridisk person måste det ske med stöd av lag. Således krävs lagstöd för att en enskild utbildningsanordnare ska kunna utfärda betyg och intyg. Vad gäller betygssättning samt utfärdande av betyg och intyg finns sådant lagstöd bl.a. i 15 kap. 8 § skollagen (1985:1100).

Enligt 15 kap. 8 § skollagen får regeringen meddela föreskrifter om

1. att enskilda får sätta betyg, anordna provning samt utfärda betyg och intyg enligt de bestämmelser som gäller för det offentliga skolväsendet,
2. att en myndighet i enskilda fall får besluta i sådana frågor som avses i 1, och
3. ytterligare villkor för att enskilda i sådana fall som avses i 1 och 2 ska få sätta betyg, anordna provning samt utfärda betyg och intyg.

Bestämmelserna innebär bl.a. att regeringen kan besluta att möjligheten att sätta betyg ska kunna överlåtas till enskild, liksom utfärdandet av intyg. Betygssättning är i sin tur en förutsättning för anordnande av provning och utfärdande av betyg. Paragrafen innehåller ett bemyndigande för regeringen att i förordning föreskriva vilka villkor som ska gälla för att enskilda ska få sätta betyg, anordna provning samt utfärda betyg och intyg. Regeringen har således möjlighet att i förordning närmare reglera vad enskilda som vill ha eller behålla en sådan

¹ Prop. 1971:30 s. 330 f, äldre förvaltningslagen (1971:920)

rätt ska ha att iakttas. Det kan t.ex. vara fråga om föreskrifter om vissa behörighetskrav vad gäller de lärare som ska sätta betygen eller om tillsyn.

4. Utvecklingsbehov

En ingående beskrivning av de utvecklingsbehov och utmaningar vuxenutbildningen står inför återfinns i de uppdrag som gavs till den arbetsgrupp respektive till den utredning som nämnts ovan.

Den enskilde har lagstadgad rätt till grundläggande vuxenutbildning i kommunal vuxenutbildning (komvux), grundläggande särvtvux och sfi. Vilka utbildningar som genomförs, framför allt på gymnasial nivå och påbyggnadsnivå, bygger enligt nuvarande bestämmelser på kommunala prioriteringar. Regeringen har tillsatt en arbetsgrupp som ska utreda hur en rättighet för vuxna att få en utbildning som motsvarar gymnasieskolan och gymnasiesärskolan skulle kunna utformas.

Utbildning för vuxna i form av entreprenad m.m.

Enligt Skolverkets rapporter minskar andelen yrkesutbildningar samtidigt som andelen män i utbildningarna fortfarande är låg. Enskilda utbildningsanordnare ska enligt regeringens bedömning kunna erbjuda utbildning för vuxna med andra inriktningar i en större omfattning än i dag. Utbildning på entreprenad bör även fortsättningsvis i sin nuvarande form vara ett alternativ då det gäller t.ex. lärlingsliknande utbildningar för enstaka personer inom "smala" yrkesområden och då utbildningen är förlagd till branschföretag eller liknande. Vid sidan av detta bör dock möjligheter finnas för kommunerna att överlåta mer av den myndighetsutövning som gäller vuxenutbildningen och som i dag åligger kommunen i egenskap av huvudman för utbildningen. För att bl.a. undvika återvändsgränder för den enskilde i utbildningssystemet bör även lärande som sker i samband med utbildning upphandlad av myndigheter, organisationer och företag, t.ex. personalutbildning, kunna dokumenteras enligt de bestämmelser som gäller för det offentliga skolväsendet för vuxna.

Utbildning på gymnasial nivå för vuxna bedrivs inte enbart inom ramen för det offentliga skolväsendet för vuxna med kommuner eller landsting som huvudmän. Arbetsmarknadsutbildningarna som upphandlas av arbetsförmedlingen kan ibland utgöras av utbildningar som bedrivs enligt eller åtminstone innehåller utbildningsmål identiska med kursplaner som gäller för den gymnasiala vuxenutbildningen. Även upphandlad personalutbildning kan ibland vara identisk med de utbildningar som ges inom det offentliga skolväsendet.

De gällande bestämmelserna om rättigheter och skyldigheter samt därmed förknippade ekonomiska konsekvenser för huvudmännen

påverkar utformningen av modeller och villkor. Dagens förhållanden innebär att en person som deltar i en utbildning som anordnas av någon annan än en kommunal huvudman inte alltid kan få formella dokument som betyg eller intyg vilka kan ligga till grund för ett tillgodoräknande av hans eller hennes lärande. Detta gäller oavsett om utbildningen leder till de utbildningsmål som gäller för offentlig utbildningsverksamhet eller inte. Denna fråga är viktig då det gäller samhällets resursanvändning. Utbildningssystemet bör vara utformat så att den enskildes utbildningsresultat alltid kan värderas lika. Regeringens bedömning är att resultatet bör dokumenteras på samma sätt och att den enskilde bör kunna tillgodoräkna sig resultatet oavsett var och hur kunskaperna förvärvats.

De nedan lämnade förslagen bör medverka till en generellt högre kvalitet i vuxenutbildningen till gagn för såväl den enskilde som samhället i dess helhet. Kvalitet i vuxenutbildningen handlar också om att utbildningar genomförs som gagnar den enskildes ställning i arbets- och samhällsliv. Utbildningsverksamheten bör omfatta utbildningar som i såväl tid som rum möjliggör för den enskilde, oavsett livssituation, att stärka sin ställning i arbetslivet eller för att få inträde i arbetslivet. För detta behövs ett system utvecklas där all jämförbar utbildning krediteras den enskilde i form av dokumentation och behörigheter. En sådan utgångspunkt innebär att all utbildning som motsvarar varandra räknas den enskilde till godo. Återvändsgränder i utbildningssystemet motverkas därmed.

Samverkan inom vuxenutbildningsområdet

Regeringens ståndpunkt är att vuxenutbildningen på såväl lokal som regional nivå bör utvecklas och stärkas. Arbetet bör främst vara inriktat på att skapa en vuxenutbildningsverksamhet som kan spela en varaktig roll för den enskildes kompetensutveckling samt för lokal och regional hållbar utveckling och tillväxt.

Det är också viktigt att dagens positiva utveckling då det gäller en kommunal infrastruktur för vuxenutbildning fortskrider samt att den blir beständig och likvärdig över landet. Kommunerna har ett stort ansvar för detta men även för att en samverkan på regional nivå utvecklas. Ett ökat regionalt samarbete har utvecklats då det gäller kompetensförsörjningsfrågor, ofta med regionala aktörer och intressenter som viktiga aktörer. Möjligheten till utbildning och kompetensutveckling som utgår från såväl arbetsmarknadens som den enskildes behov kräver således ett välutvecklat samarbete även på regional nivå. Detta förutsätter samverkan mellan politikområden, mellan myndigheter och organisationer samt mellan intressenter och aktörer. Det samarbete som bedrivs inom ramen för kommunala regionförbund eller motsvarande är ett exempel på en sådan samverkan. Även den samverkan som sker i samband med etablerandet av kvalificerade yrkesutbildningar är ett exempel. Ansvaret för denna samverkan måste delas mellan den enskilde, samhället och arbetslivet. Inom

gymnasieskolans område utvecklas också samverkansformer av olika slag, bl.a. inom yrkesutbildningen. Motsvarande utveckling är viktig även då det gäller vuxenutbildningen. Samverkan mellan kommuner inom vuxenutbildningsområdet handlar ofta om frågor som analys av kompetensbehov, kompetensförsörjning och system för den enskildes omställning.

Kommunerna som ansvariga huvudmän har allt mera kommit att bli förmedlare av utbildning och fungerar således inte längre enbart som anordnare. De nya aktörer som på kommunernas uppdrag genomför utbildning har också enligt Statens skolverks lägesbedömningar bidragit till breddning och förnyelse av utbildningen såväl innehållsmässigt som pedagogiskt.

Konkurrens på olika villkor vid s.k. uppdragsutbildning

En modell med betygsrätt för enskilda utbildningsanordnare inom vuxenutbildningsområdet som innebär att anordnaren får sätta och utfärda betygsdokument vid upphandlad utbildning skulle bidra till konkurrens på lika villkor. I dag har former utvecklats där kommunen kan lägga ut vuxenutbildning på entreprenad genom att upphandla utbildning av enskilda utbildningsanordnare. Samtidigt kan kommunen enligt bestämmelser om uppdragsutbildning konkurrera med de enskilda utbildningsanordnarna genom att lämna anbud när utbildning upphandlas av t.ex. arbetsförmedling, Försäkringskassan eller andra organisationer, arbetsgivare etc. Den utbildning som då upphandlas motsvarar ofta nationella kurser inom den gymnasiala vuxenutbildningen. Eftersom kommuner enligt bestämmelserna om uppdragsutbildning har möjlighet att sätta betyg när de tillhandahåller utbildning får de en konkurrensfördel vid upphandlingen. Betyg kan, som redan nämnts, enbart utfärdas av en kommun eller ett landsting i egenskap av huvudman för det offentliga skolväsendet för vuxna samt i nuläget även av en enda privat aktör, nämligen Liber Hermods AB. En utbildningsmarknad har därmed vuxit fram där regelverket gynnar vissa aktörer. Förhållandet har uppmärksamrats av Konkurrensverket. Enligt regeringens bedömning är förhållandet inte förenligt med principen om konkurrens på lika villkor.

Behov av stärkt tillsyn och annan kvalitetssäkring

Det finns med hänsyn till den ojämlika utbildningsmarknad som växt fram ett behov av stärkt tillsyn och av att säkerställa likvärdighet och kvalitet oberoende av var i landet en utbildning anordnas och vem som anordnar den. För närvarande finns brister och därmed utvecklingsbehov i många kommuners upphandling, uppföljning och utvärdering av vuxenutbildningen. I dagens system saknas dessutom extern tillsyn och kvalitetskontroll av vuxenutbildning som genomförs av kommuner på uppdrag av myndigheter och andra beställare och där betyg utfärdas.

Sfi i folkhögskola

Utredningen *FRIVUX – valfrihet i vuxenutbildningen* (SOU 2008:17) lämnade bl. a. förslag om hur frågan om sfi i folkhögskolan skulle kunna lösas och utformas. Utredaren konstaterade inledningsvis att många invandrare studerar på folkhögskola (exempelvis är 13 procent av deltagarna på de långa kurserna invandrare). Invandrare deltar i både reguljär, upphandlad sfi och i kurser som integrerats i folkhögskolans allmänna kursutbud.

Utredaren pekade på några viktiga skillnader mellan sfi och kursverksamheten vid folkhögskolorna. Sfi regleras av en nationellt fastställd kursplan och de studerande får efter avslutad kurs ett betyg. Folkhögskolan, å andra sidan, karaktäriseras av att den enskilda skolan har mycket stor frihet att själv utforma kursernas innehåll och upplägg. Detta innebär att folkhögskolan, till skillnad från sfi, inte följer någon kursplan och inte heller utfärdar betyg (utan studieomdömen och intyg) till de studerande.

Folkhögskolans pedagogik, metodik och studiemiljö lyfts ofta fram som en viktig förutsättning för att många individer, inte minst personer med invandrarbakgrund, ska ges stöd i sitt lärande. Mot denna bakgrund kan folkhögskolans pedagogik också vara värdefull inom svenskundervisningen för invandrare. Det finns därför anledning att överväga om sfi-studerande bör ha möjlighet att få sin sfi-utbildning vid en folkhögskola.

5. Förslag

Två parallella behov

Det är viktigt att tillgodose den efterfrågan på utbildning där betyg kan sättas. En förändring av möjligheten att sätta betyg och utfärda betyg och intyg bör ses utifrån två olika behov eller problembilder. Det ena gäller då myndigheter, organisationer och företag upphandlar utbildning av enskilda utbildningsanordnare eller av kommuner, det andra då kommunen upphandlar utbildning av enskilda utbildningsanordnare, dvs. utbildning på entreprenad. I det första fallet finns det behov av att kommunen kan överlåta delar av myndighetsutövningen i samband med upphandling och avtalsskrivningar. I det andra fallet finns det behov av att andra aktörer än kommunerna i konkurrens kan genomföra utbildning där betyg sätts och betyg och intyg utfärdas.

Tillämpning

De båda förslag som anges i avsnitten A och B nedan kan fungera parallellt. Både vid tillståndsgivning och vid utökat överlämnande av myndighetsuppgifter ska anordnaren prövas utifrån ett antal kriterier

huruvida denne uppfyller de krav som bör ställas för att kvalitet, likvärdighet och rättssäkerhet ska kunna garanteras. För att säkerställa en likvärdig och rättvis bedömning av måluppfyllelse och kunskaper samt betygssättning ska överlämnande av myndighetsutövning och tillståndsgivning bl.a. bygga på att kunskap om betygssystemet och bestämmelser förknippade med detta är säkrat i den betygsutfärdande organisationen. Detta ska säkerställas i samband överlämnandet resp. vid tillståndsgivningen.

A. Tillståndsgivning av betygsrätt

Innebörden av tillstånd för betygsrätt

Förslag: Statens skolinspektion ska kunna besluta om att en enskild utbildningsanordnare ska få tillstånd att sätta betyg, anordna prövning samt utfärda betyg och intyg enligt de bestämmelser som gäller för det offentliga skolväsendet för vuxna (*betygsrätt*).

Prövning för betyg får anordnas av en enskild utbildningsanordnare som har tillstånd för betygsrätt endast då en kommun eller ett landsting är beställare av utbildningen.

Med enskild utbildningsanordnare avses enskild fysisk eller juridisk person som anordnar utbildning. Även folkhögskolor som bedrivs av landsting eller kommun ska kunna ges ett tillstånd.

En utbildningsanordnare som har tillstånd för betygsrätt får teckna avtal med andra än enskilda fysiska personer om att tillhandahålla sådan utbildning som betygsrätten omfattar. Den som tecknat avtal med utbildningsanordnaren ska utse deltagarna i utbildningen. Icke offentliga organ får bara utse egen personal eller egna medlemmar.

Utbildningsanordnaren ska följa de kursplaner som fastställts av Statens skolverk och som gäller för motsvarande utbildning inom det offentliga skolväsendet för vuxna. Utbildningsanordnaren ska följa de bestämmelser om bedömning och betygssättning samt utfärdande betyg och intyg som gäller för motsvarande utbildning i det offentliga skolväsendet för vuxna.

Betygsrätten kan avse utfärdande av slutbetyg endast om utbildningen motsvarar påbyggnadsutbildning inom komvux och endast om utbildningen anordnas sammanhållet av en utbildningsanordnare.

Betyg som har utfärdats ska kunna ingå i slutbetyg som utfärdas av kommun eller landsting.

Statens skolinspektion ska ha tillsyn över de utbildningsanordnare som har beviljats tillstånd för betygsrätt.

Om utbildningsanordnaren inte längre uppfyller kraven enligt tillståndet för betygsrätt, får Statens skolinspektion förelägga utbildningsanordnaren att uppfylla kraven. Om föreläggandet inte följs, får Skolinspektionen återkalla tillståndet.

Skäl för förslagen

Ansvarig myndighet för tillståndsgivning och tillsyn

Statens skolinspektion är den myndighet som från och med den 1 oktober 2008 kommer att ha ansvar för att godkänna och ha tillsyn över fristående skolor. Liknande bedömningar som vid godkännande av fristående skolor bör göras vid bedömningen av om en enskild utbildningsanordnare har förmågan att bedriva utbildning med den kvalitet som krävs för att få tillstånd för betygsrätt. Därför föreslås att Statens skolinspektion också får ansvar för detta slag av tillstånd och för tillsyn över att utbildningsanordnaren följer de bestämmelser som gäller för att få tillstånd.

Enskild utbildningsanordnare

Utbildning kan anordnas av det allmänna eller av enskilda. Med enskild utbildningsanordnare avses enligt förslaget enskild fysisk eller juridisk person som bedriver utbildning. Det kan vara bolag, förening, stiftelse, registrerat trossamfund eller en enskild individ som bedriver utbildning. Begreppet enskild tar således sikte på huvudmannen för utbildningen. Avsikten med systemet med enskilda utbildningsanordnare är att en annan huvudman än kommunen ska kunna bedriva en utbildning. Om en enskild anordnare har fått tillstånd att sätta och utfärda betyg och intyg och därefter anlitas av en kommun på entreprenad behåller emellertid kommunen sitt huvudmannaskap.

Flera folkhögskolor ägs och drivs av en kommun eller ett landsting. Folkhögskolor bör också få möjlighet att ansöka om betygsrätt. De ska enligt förslag under avsnitt C få möjlighet att ta emot vuxna som har rätt till sfi. Folkhögskolor ska därför enligt förslaget likställas med enskilda utbildningsanordnare.

Ansökan och myndighetens prövning

Ansökan om betygsrätt bör avse en viss angiven utbildning. Utbildningen bör i ansökan liksom i tillståndet beskrivas med hjälp av nationella kursplaner och ska kunna gälla grundläggande och gymnasial

vuxenutbildning, påbyggnadsutbildning² samt svenskundervisning för invandrare (sfi) och vuxenutbildning för utvecklingsstörda (särvox). Tillståndsmyndigheten ska pröva ansökan utifrån de kriterier som regleras i förordning eller föreskrifter och kan bevilja tillstånd avseende en viss inriktning uttryckt i kursplaner eller motsvarande. Tillståndsmyndigheten kan välja att inhämta yttrande från berörda kommuner.

Betygsrättens innehåll

Betygsättning och prövning

Betygsättning ska enligt de bestämmelser som gäller för det offentliga skolväsendet göras av den som bedriver undervisningen, dvs. läraren. En prövning innebär en bedömning, ofta i form av test eller prov, av om en person som inte följt undervisningen i kursen uppfyller kraven för att få betyg på kursen. När en prövning genomförts sätts betyg av den eller de lärare som har ansvar för prövningen.

I denna promemoria föreslås att betygsättning och anordnande av prövning ska kunna genomföras av annan än offentlig huvudman. Prövning ska bara kunna anordnas då en kommun är beställare av utbildningen, dvs. då en kommun upphandlar utbildning på entreprenad av den enskilde utbildningsanordnaren.

Utfärdande av betygsdokument

Enstaka betyg utfärdas i ett samlat betygsdokument. Slutbetyg kan utfärdas till den som har tillräckligt många betyg så att han eller hon uppfyller villkoren för att få ett slutbetyg. Detta regleras i förordning. Både enstaka betyg och slutbetyg ska enligt gällande bestämmelser utfärdas av rektor.

I denna promemoria föreslås att betyg ska kunna utfärdas i ett samlat betygsdokument av enskilda utbildningsanordnare. Slutbetyg ska kunna utfärdas endast för utbildning motsvarande påbyggnadsutbildning och endast då utbildningen anordnats sammanhållet av en utbildningsanordnare.

Utfärdande av slutbetyg för grundläggande eller gymnasial vuxenutbildning ska alltså enbart kunna utfärdas av en kommun eller ett landsting som anordnar sådan utbildning. Orsaken till detta är att ett slutbetyg många gånger bygger på ett flertal dokument och betyg utfärdade vid olika tidpunkter och av flera olika kommuner och utförare. Över tid kan det hända att en vuxen efter en i många gånger lång tidsperiod upptäcker att han eller hon faktiskt har underlag för ett

² Kan ändras om en Yrkeshögskola införs (jfr SOU 2008:29).

slutbetyg. I många fall har den vuxne betyg från den tid då vi hade andra kursplaner eller t. o. m. ett annat betygssystem. Detta innebär att den myndighet som ska utfärda slutbetyget måste använda sig av ett flertal övergångsbestämmelser och ibland även av validering eller prövning. Detta kräver således en grannliga systemkunskap för att handläggningen ska bli rättssäker. Utfärdande av slutbetyg och kunskap om detta förutsätter också en hög grad av kontinuitet i verksamheten vilket inte alltid kan garanteras i samband med affärsverksamhet. De behov en vuxen oftast har handlar om att läsa och få betyg i enstaka kurser, ofta under en längre tidsperiod, kombinerat med andra åtaganden, t.ex. ett arbete. Hela systemet bygger på att en vuxen ska kunna få den kurs han eller hon behöver just nu och därmed få betyg eller intyg i kursen.

Enstaka kursbetyg som har utfärdats av enskilda utbildningsanordnare föreslås kunna ingå i slutbetyg som utfärdas av kommun eller landsting.

Utfärdande av intyg

Sådana intyg som enligt bestämmelserna om komvux, särvtux och sfi kan utfärdas ska kunna utfärdas av enskilda utbildningsanordnare enligt förslag i denna promemoria. Detta gäller t.ex. i de fall en validering har genomförts. Ett annat exempel är när en deltagare i sfi inte har nått upp till nivån för betyget Godkänt. Då ska läraren enligt gällande bestämmelser i ett intyg ange vad eleven kan i förhållande till kursens mål.

Tillståndets användning

Den utbildning som anordnaren har fått betygsrätt för kan genomföras på uppdrag av kommuner, landsting, arbetsförmedlingar, försäkringskassor, kriminalvård med flera myndigheter. Även organisationer kan upphandla utbildningen. Uppdragsgivaren utser deltagarna i utbildningen. Dessutom kan företag köpa utbildning av utbildningsanordnare med tillstånd för betygsrätt för utbildning av sin personal. Detta innebär att företag inom ramen för sin personalutbildning kan upphandla utbildning där betyg sätts. Däremot ska det inte vara möjligt för en enskild person att "beställa" eller "köpa" betygssatt utbildning eller att anmäla sig till prövning hos anordnaren. De delar av rätten och ansvaret som inte regleras i lag, förordning eller föreskrifter regleras i avtal mellan beställaren och anordnaren. Överenskommelser i avtal får naturligtvis inte strida mot gällande bestämmelser.

Tillståndets omfattning i tid samt upphävande

Ett tillstånd för betygsrätt bör gälla tills vidare. Om det vid en tillsyn uppenbaras att utbildningsanordnaren inte följer eller lever upp till de

bestämmelser och övriga förutsättningar som gäller, ska tillståndet kunna återkallas av myndigheten.

Tillsyn

Förutsättningen för att få ett tillstånd för betygsrätt är att utbildningsanordnaren går med på att ställa sig under tillståndsmyndighetens tillsyn och granskning av den verksamhet för vilken man fått tillstånd. Riktad tillsyn ska kunna genomföras på myndighetens eget initiativ och på förekommen anledning. Som nämnts ska ett tillstånd kunna återkallas om det visar sig att utbildningsanordnaren inte uppfyller de krav som ställs på verksamheten eller om den verksamhet som bedrivs inte överensstämmer med de förhållanden som beskrevs i samband med ansökan.

Överklagande

Tillståndsmyndighetens beslut angående betygsrätt samt ett återkallande av tillstånd ska kunna överklagas till förvaltningsdomstol.

Kriterier för tillståndsgivning

Förslag: Innan tillstånd ges ska tillsynsmyndigheten utifrån ett antal kriterier pröva huruvida anordnaren uppfyller de krav som bör ställas för att kvalitet, likvärdighet och rättssäkerhet ska kunna garanteras. Myndigheten ska kunna föreskriva ytterligare villkor för att få tillstånd.

Utbildningsanordnaren ska för ledningen av utbildningen och för genomförandet av undervisningen ha sådan personal som uppfyller de krav som gäller för motsvarande personal i det offentliga skolväsendet för vuxna.

Skälen för förslagen

I detta avsnitt beskrivs och anges ett antal utgångspunkter som bör ligga till grund för den bedömning som görs vid tillståndsprövningen. Tillståndsmyndigheten ska ges i uppdrag att slutgiltigt utforma kriterier som utgår från de beskrivna utgångspunkterna samt ges möjlighet att utfärda närmare föreskrifter för att säkerställa kvalitet, likvärdighet och rättvisa.

Verksamhet, pedagogik och värdegrund

Den värdegrund och de allmänna mål som kommer till uttryck i lag, förordning och läroplan är grundläggande för vårt samhälle och för det svenska utbildningssystemet. Anordnaren bör kunna ange hur de krav

som sammantaget ställs för att kvalitet, likvärdighet och rättssäkerhet i sådana avseenden ska kunna garanteras eller kommer att uppfyllas. De studerande bör ha inflytande över och möjlighet att ta ansvar för sitt lärande, sin utbildning och sin studiesituation. De förhållningssätt som ska prägla vårt arbetsliv bör även känneteckna den arbetsplats och den situation som lärande och utbildning utgör.

För att säkerställa likvärdighet i bedömning och betygssättning och för att uppnå överensstämmelse i bedömningsgrunderna är rektorssamarbete och strategiska pedagogiska samtal mellan professionella av stor betydelse. Detta tillsammans med regelbunden kompetensutveckling av personalen avseende bedömning och betygssättning, kunskaps- och inlärningssyn utgör en viktig förutsättning för kvalitet och likvärdighet.

Ledning och personal

Verksamhetens ledning

En allmän kunskap om utbildningsväsendet och dess utgångspunkter ska finnas i utbildningsanordnarens organisation, t.ex. företagsledning, styrelse eller motsvarande.

Rektor

För ledning av den verksamhet som betygsrätten avser ska det finnas en rektor. Som rektor får bara den utses som genom utbildning och erfarenhet har kunskap i pedagogiska frågor. Närhet mellan den organisatoriska nivå där rektor befinner sig och den plats där utbildningen genomförs eller där t.ex. stödfunktionerna för distansutbildning befinner sig, är en viktig utgångspunkt för att rektorn ska ha förutsättningar för att säkerställa kvalitet, likvärdighet och därmed systemkunskap i verksamheten. Bestämmelserna 2 kap. 2 § skollagen ska gälla för rektorsfunktionen.

Lärare

För undervisning ska det ställas krav på lärares utbildning och kompetens enligt de bestämmelser som återfinns i 2 kap. 3 § skollagen. Undantag från utbildningskravet får göras endast om personer med sådan utbildning inte finns att tillgå eller om det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till deltagarna.

Kvalitetsarbete

Utbildningsanordnaren bör i samband med ansökan om betygsrätt kunna presentera ett kvalitetssäkringssystem för att på så sätt säkerställa att utbildningens mål uppfylls och att de studerandes rättssäkerhet tillgodoses.

Systemkunskap och administrativa rutiner

Kunskap hos utbildningsanordnaren om de administrativa system som rör den studerandes rättssäkerhet är en viktig förutsättning. Det bör

finnas förutsättningar för att ansvar kan tas för rutiner kring förande av betyg och betygskataloger samt för inrapportering av statistik och övriga uppgifter till ansvarig uppföljningsmyndighet och berörda huvudmän.

B. Överlåtande av myndighetsutövning i samband med kommunal upphandling

Förslag: Kommuner och landsting ska, i egenskap av huvudmän för komvux, särvox eller sfi, i samband med överlämnande av utbildning på entreprenad, kunna överlämna den myndighetsutövning som hör samman med rektors betygs- och intygsutfärdande. Rektorsuppgifterna ska enbart kunna överlåtas i de fall uppdragstagaren har beviljats tillstånd för betygsrätt.

Rektors befogenheter enligt gällande bestämmelser avseende disciplinära åtgärder ska också kunna överlämnas.

Slutbetyg ska kunna utfärdas av uppdragstagarens rektor endast för en påbyggnadsutbildning som anordnats sammanhållet av uppdragstagaren.

Skälen för förslagen

Överlämnande av myndighetsutövning med två nivåer

Kommuner ska enligt gällande bestämmelser sträva efter att erbjuda utbildning som svarar mot efterfrågan och behov. En kommunal utförare har dock inte alltid den kompetens och profil som möjliggör att kommunen i egen regi kan genomföra alla de utbildningar som en medborgare har behov av. Kommunen kan i stället upphandla utbildningen. Många gånger handlar det om yrkesinriktade utbildningar.

En kommuns överlämnande av myndighetsutövning vid entreprenad bör kunna omfatta två nivåer. Den ena nivån avser enbart lärares myndighetsutövning vilket kan göras redan i dag. Den andra nivån avser även de delar av rektorsuppgifterna som rör betygssättning och utfärdande av betyg och intyg. Rektors möjlighet att tillfälligt stänga av en deltagare bör också kunna överlåtas (se 6 kap. 6 § förordningen (2002:1012) om kommunal vuxenutbildning).

Den andra nivån kan ses som ett alternativ i de fall de upphandlade volymerna är såväl omfattande som mera långvariga. Överlåtande av betygsutfärdandet blir sannolikt inte aktuellt i samband med upphandling av utbildningsplatser för enstaka personer t.ex. i form av arbetsplatsförlagd utbildning. Kommunen ska alltid kunna välja att ha kvar betygsutfärdandet. Ansvaret för och genomförandet av tillsyn och

kvalitetssäkring då det gäller betygsutfärdandet regleras i de avtal och av nivå på överlåtandet som sluts mellan den upphandlande kommunen och den utbildningsanordnare som genomför utbildningen.

Kommunens ansvar som huvudman kvarstår

Då myndighetsutövning överlämnas till en enskild utbildningsanordnare kvarstår alltid kommunens ansvar i egenskap av huvudman för utbildningen. Detta gäller naturligtvis även i de fall de delar av rektorsfunktionen, som rör betygs- och intygsutfärdande samt disciplinära frågor, har överlåtits i samband med upphandling. Det är således kommunen som ansvarar för att utbildningen genomförs enligt gällande bestämmelser. Därmed kvarstår alltid kommunens ansvar att säkerställa kvalitet, likvärdighet och rättsäkerhet för utbildningen dels i form av löpande tillsyn, dels i samband med upphandling. Mottagande, eventuellt urval och intagning, dvs. sådant som enligt gällande bestämmelser åligger ansvarig nämnd i kommunen, ska inte kunna överlämnas i samband med utbildning på entreprenad.

Det är också väsentligt att rektorsfunktionen, oavsett om delar av den överlåtits eller inte, ges de förutsättningar som krävs för att den ska kunna säkerställa en rättvis, rättssäker och likvärdig bedömning vid betygssättningen samt för ett rättssäkert agerande i disciplinära frågor i de fall utbildningen sker på entreprenad.

Överlåtande av enbart lärares betygssättning

Att enbart överlåta lärares betygssättning är möjligt redan i dagens system. Här föreslås inte någon förändring i arbets- och ansvarsfördelning mellan kommun och utbildningsanordnare. Kommunens rektor ska ansvara för att betyg sätts av, eller i samarbete med, lärare som uppfyller de villkor som gäller för det offentliga skolväsendet.

Rektorsfunktionen i sin helhet och därmed utfärdande av betygsdokument ligger kvar hos huvudmannen. Likaså ligger frågan om prövning kvar hos huvudmannen men kan överlåtas i samband med ett uppdrag till en enskild utbildningsanordnare. Betyg efter genomförd prövning sätts hos den anordnare till vilken kommunen lämnat uppdrag och där bedömningen av den enskildes kunskaper ägt rum.

Denna reglering är ett realistiskt alternativ för kommunen vid upphandling i mindre omfattning t.ex. då enstaka utbildningsplatser upphandlas. Det kan vara i form av arbetsplatsförlagda och lärlingsliknande modeller förlagda i producerande företag, branschföretag etc. Kommunen ansvarar således för kvalitet, likvärdighet och rättsäkerhet.

Överlåtande av lärares betygssättning och rektors ansvar för utfärdande av betyg och intyg

Förutom lärares myndighetsutövning i form av betygssättning bör det vara möjligt för huvudmannen att överlämna de delar av rektorsuppgifterna som rör betygssättning och betygsutfärdande i samband med upphandling av mera omfattande volymer med viss inriktning. Detta bör dock enbart kunna ske i de fall utbildningsanordnaren fått s.k. betygsrätt enligt förslag i denna promemoria. Alla de uppgifter som läggs hos entreprenören regleras utifrån gällande författningar enligt ingånget avtal mellan kommunen och anordnaren i samband med upphandlingen.

Förslaget innebär att rektorn ska kunna utfärda betyg i form av s.k. samlat betygsdokument³ avseende de kurser som genomförts av anordnaren i fråga. Utfärdande av slutbetyg eller motsvarande ska enbart kunna utfärdas av en kommun eller ett landsting som anordnar vuxenutbildning. Som beskrivits ovan är orsaken till detta att ett slutbetyg många gånger bygger på ett flertal dokument och betyg utfärdade vid olika tidpunkter och av flera olika kommuner och utförare. Dessutom är gällande bestämmelser ofta förknippade med övergångsbestämmelser av olika slag vilka i sig kräver en hög grad av kunskap om systemen och kunskap om bakgrunder. Utfärdande av slutbetyg och kunskap om detta förutsätter också en hög grad av kontinuitet i verksamheten vilket inte alltid kan garanteras i samband med affärsverksamhet. Om en anordnare har genomfört en hel påbyggnadsutbildning, dvs. samtliga kurser i påbyggnadsutbildningen har genomförts hos anordnaren i fråga, ska anordnaren dock kunna utfärda slutbetyg för påbyggnadsutbildningen på uppdrag av kommunen.

Reglering av och krav på rektorsfunktionen

Villkoren för att en kommun ska kunna överlåta delar av rektorsuppgiften är att anordnaren i fråga har getts s.k. betygsrätt av tillståndsgivande myndighet. Detta innebär således att anordnaren prövats utifrån ett antal kvalitetskriterier för detta. Utgångspunkten är att kraven ska vara samma som de krav som ställs på rektor hos en kommunal utförare.

Förutom de rutiner och det ansvar som är förknippat med betygssättning och betygsutfärdande ska rektors roll i samband med disciplinära frågor kunna överlåtas till uppdragstagaren. Frågor av den senare arten bör hanteras så nära den aktuella verksamheten som möjligt. Enligt gällande bestämmelser är det dock ansvarig nämnd eller styrelse i kommunen som fattar de definitiva besluten i disciplinär frågor. Detta

³ Kan ändras om en reformerad gymnasieskola genomförs (jfr SOU 2008:27)

ska fortsätta att gälla. Övriga rektorsuppgifter stannar kvar hos kommunen.

Utgångspunkter för överlåtandet

Avgörande för det beskrivna överlåtandet är att kommunen kan säkerställa att systemkunskap och kvalitet upprätthålls. Kommunen gör i samband med upphandlingen en utvidgad bedömning av kompetens, systemkunskap etc. hos anordnaren både då det gäller lärare och rektor, det senare om delar av den funktionen skall överlätas.

Utgångspunkten för kommunens prövning bör vara de utgångspunkter som styr den statliga myndighetens tillståndsgivning beskrivna ovan.

Kommunens ansvar för tillsyn och kvalitetssäkring

Kommunen har det primära tillsynsansvaret. Detta innebär att ansvarig styrelse för utbildningen har ett direktansvar för de överlämnade lärar- och rektorsuppgifterna just i frågor om betygsättning och betygs- och intygsutfärdande samt det som ankommer på rektor i samband med tillfällig avstängning av deltagare. Kommunens relation till entreprenören förändras.

Den föreslagna modellen innebär att kommunen fortfarande har ansvar för tillsynen och för kvalitetssäkring av verksamheten. Modellen innebär en ökad fokusering på detta ansvar oavsett om utbildningen bedrivs i egen regi eller av olika entreprenörer. Kommunens uppföljning, utvärdering och kvalitetssäkring ska säkerställa att det stöd den studerande ges för sitt lärande samt att de bedömningar som görs avseende resultat och måluppfyllelse är av god kvalitet och likvärdiga oavsett om verksamheten genomförs av en kommunal anordnare eller inte.

C. Sfi i folkhögskola

Förslag: Vuxna som har rätt till sfi ska ha rätt att i stället delta i en folkhögskolas utbildning som motsvarar sfi under förutsättning att

- folkhögskolan har beviljats tillstånd för betygsrätt, och
- folkhögskolan antar den sökande till sin utbildning som motsvarar sfi.

Den som vill delta i en folkhögskolas utbildning som motsvarar sfi ska anmäla detta till sin hemkommun. Om den sökande uppfyller de villkor som gäller för rätt till sfi ska hemkommunen förklara den sökande behörig att delta i utbildningen.

Huvudmannen för en folkhögskola som har antagit en sådan deltagare som avses ovan ska ha rätt till ersättning för kostnaden för deltagarens

utbildning från deltagarens hemkommun. Ersättningen ska bestämmas med hänsyn till folkhögskolans åtagande och deltagarens behov efter samma grunder som kommunen tillämpar vid fördelning av resurser till den egna sfi-utbildningen. Regeringen ska få meddela närmare föreskrifter om ersättningens storlek och omfattning i tid.

Folkhögskolan ska åta sig att samverka med kommuner och myndigheter som ansvarar för samhällets integrationsinsatser. Den ska också ansvara för att deltagarna deltar i nationella slutprov.

Skäl för förslagen

Folkhögskolor har i dag rätt att genom intyg ge studerande allmän behörighet till studier vid universitet och högskolor. Folkhögskolan intygar att den studerande besitter kunskaper motsvarande nivån godkänt i gymnasieskolans kärnämnen. Verksamheten vid folkhögskolan behöver inte till sin utformning och upplägg bedrivas på samma sätt som inom den offentliga gymnasiala utbildningen. Undervisningen ska dock leda till motsvarande kunskaper. Underförstått finns ett antagande om att lärare och rektorer besitter nödvändig systemkännedom vad gäller betygssystemet för offentliga skolväsendet och hur det fungerar.

I dagsläget erbjuder flera folkhögskolor kurser, inom den ordinarie verksamheten, med samma mål och syfte som för sfi. Skillnaden är dock att verksamheten inte styrs av någon kursplan och utgör formellt inte skolformen sfi. För att få betyg efter avslutad kurs måste deltagarna genomgå prövning anordnad av en kommun.

Det finns goda skäl att ge folkhögskolor möjlighet att under vissa förutsättningar sätta och utfärda betyg och intyg enligt gällande bestämmelser för svenskundervisning för invandrare. Därför föreslås att vuxna som har rätt till sfi ska få välja att få sådan utbildning vid en folkhögskola under förutsättning att folkhögskolan har beviljats tillstånd för betygsrätt.

Förslaget bygger på att finansieringen av sfi-verksamheten vid en folkhögskola löses genom att de kommunala resurserna kopplas till den enskilde individen. Kommunerna står för rekrytering, information, vägledning och mottagande. Det formella mottagandebeslutet innebär att kommunen förbinder sig att ersätta den folkhögskola som den enskilde eventuellt söker sig till.

Modellen innebär att samtliga resurser för sfi ligger på ett och samma ställe i likhet med nuvarande förhållanden, dvs. hos kommunen, vilket innebär en effektivare resursanvändning. Ingen ny finansiering eller nya modeller för finansiering på nationell nivå behövs. Kommunerna behåller

underlaget för sin totalplanering i och med behållet huvudmannaskap vilket bl. a. bör innebära bättre förutsättningar för att integrera sfi i introduktionsarbetet i övrigt. Med anledning därav bör också den folkhögskola som har beviljats tillstånd för betygsrätt i utbildning motsvarande sfi åläggas att samarbeta med kommunerna då det gäller integrationsarbetet i stort. Detta är viktigt eftersom sfi är ett viktigt inslag i integrationsarbetet och bör kunna kombineras med andra integrationsinsatser.

Förslaget innebär vidare att en person som av kommunen bedömts behörig att delta i sfi och av kommunen intagits till utbildningen direkt kan vända sig till en folkhögskola som av tillståndsmyndigheten fått betygsrätt för sfi. Kraven på folkhögskolan ska vara desamma som för annan enskild utbildningsanordnare.

Kommunen behåller sitt huvudmannaskap då det gäller bedömningen av om den sökande har rätt till utbildningen. Ersättning till folkhögskolan lämnas av hemkommunen i fråga med ett belopp som motsvarar kommunens egen kostnad. Förslaget innebär också att regeringen bemyndigas att föreskriva närmare om ersättningens storlek och om hur länge kommunen är ersättningsskyldig. För sfi i folkhögskola gäller samma bestämmelser som i de fall kommunen är ensam huvudman. En folkhögskola som fått betygsrätt för sfi ska också inom ramen för sin betygsrätt kunna genomföra validering och prövning i de fall en person mottagits av sin hemkommun eller då kommunen mottagit en anmälan till prövning.

Arkivering av betygshandlingar

Förslag: En folkhögskola med betygsrätt som anordnar sfi ska överlämna betygshandlingar och intyg till elevernas hemkommuner.

Statens skolinspektion får meddela närmare föreskrifter om vilka handlingar som ska anses ingå i begreppet betygshandlingar samt vid vilken tidpunkt handlingarna ska insändas.

Skäl för förslagen

Allmänna handlingar är sådana handlingar som förvaras hos, inkommit till eller upprättats av en myndighet. I tryckfrihetsförordningen finns regler om när en handling ska anses upprättad. Allmänna handlingar kan vara offentliga eller sekretessbelagda enligt bestämmelser i sekretesslagen (1980:100). I syfte att garantera offentlighetsprincipen och rätten att ta del av allmänna handlingar är myndigheterna skyldiga att registrera allmänna handlingar. I arkivlagen (1990:782) finns bestämmelser om myndigheternas arkiv m.m. En myndighets arkiv bildas av de allmänna handlingarna från myndighetens verksamhet. Det innebär att allmänna

handlingar i princip ska arkiveras. Sådana betygsdokument som upprättats och expedierats av en skola med offentlig huvudman är således offentliga handlingar och kan därmed begäras ut från myndigheten.

Enskilda utbildningsanordnare omfattas varken av offentlighetsprincipen eller av skyldigheten att arkivera handlingar enligt arkivlagen. En deltagare som fått sin utbildning hos en enskild utbildningsanordnare och sedan förlorat ett betygsdokument kan inte, med stöd av nu gällande lagstiftning, räkna med att det går att få en kopia av handlingen genom att vända sig till den utbildningsanordnare där den utfärdades. Regeringen har uppmärksammat på att det behövs ytterligare reglering på detta område. Frågan om bevarande av betygshandlingar från en skola med fristående huvudman bereds f.n. av skollagsberedningen.

Som nämnts ovan föreslås i denna promemoria att en vuxen som har rätt till sfi under vissa förutsättningar ska ha rätt att få sådan utbildning vid en folkhögskola. I syfte att tillförsäkra sfi-studerande vid folkhögskolor möjlighet att efter avslutad utbildning kunna begära ut betygsdokument föreslås att folkhögskolor ska åläggas att sända in betygshandlingar till deltagarnas hemkommuner. I likhet med andra handlingar som inkommit till kommunen blir dessa överlämnade handlingar allmänna och omfattas av offentlighetsprincipen enligt tryckfrihetsförordningen, sekretesslagen (1980:100) och arkivlagen (1990:782). För att underlätta för den enskilda utbildningsanordnaren bör handlingarna alltid sändas till personens hemkommun, dvs. den kommun som mottog ansökan och som därmed åtagit sig att ersätta folkhögskolan.

Vidare föreslås att tillståndsmyndigheten ska ha möjlighet att föreskriva om vilka handlingar som ska anses ingå i begreppet betygshandlingar samt vid vilken tidpunkt handlingarna ska insändas. Ett bemyndigande att föreskriva om tillämpningen av förordningen har införts i författningsförslaget för bl.a. detta ändamål.

Förslaget bedöms inte innebära något merarbete för kommunen eftersom de personer som genom förslaget ska kunna få sin sfi-utbildning hos en folkhögskola annars skulle ha fått sin utbildning i kommunal regi.

I avvaktan på förslagen från Skollagsberedningen lämnas i denna promemoria inte några förslag om ny reglering om överlämnande av betygshandlingar vad gäller andra utbildningsanordnare än folkhögskolor och för annan utbildning än sfi. I de fall en anordnare genomför en utbildning på uppdrag av en kommun eller annan beställare regleras frågan i de avtal som upprättas mellan beställare och anordnare.

6. Upprättande av en nationell betygsdatabas

Bedömning: En nationell betygsdatabas för slutbetyg i gymnasial vuxenutbildning bör upprättas.

Skäl för bedömningen

I dagens system för den vuxenutbildning för vilken kommunerna ansvarar kan en persons kursbetyg utfärdas i flera sammanhang och i olika kommuner och därmed med olika huvudmän. Detta innebär att det är viktigt att rättssäkerheten och likvärdigheten beaktas. I ett framtida system med flera utbildningsanordnare som kan utfärda kursbetyg ökar kraven på rättssäkerhet för den enskilde och för en rättssäker och rättvis hantering av kurs- och slutbetyg. Utfärdande av slutbetyg innebär ofta att kursbetyg från längre tidsperioder och från olika kommuner och utfärdare ska sammanföras i ett fastställt dokument. Vidare kan endast ett slutbetygsdokument utfärdas en enda gång för en person. Inte minst det senare kräver ett rättssäkert och likvärdigt system. Med anledning därav bör en nationell databas för slutbetyg i gymnasial vuxenutbildning upprättas. Bedömningen ligger i linje med Frivuxutredningens förslag (SOU 2008:17, avsnitt 2.2.2).

En studerande inom den kommunala vuxenutbildningen kan alternera mellan flera olika kommuner och ibland landsting. Var och en av dessa anordnare och huvudmän kommer att lagra uppgifter över satta och utfärdade betyg. Problemet blir uppenbart då den enskilde slutfört kurser så att villkoren för ett slutbetyg uppnåtts. Bristen på en samlad databas för slutbetyg medför att risken kan finnas att flera slutbetyg utfärdas för en och samma person vilket inte är förenligt med gällande bestämmelser.

I dag finns två nationella betygsdatabaser, BEDA och LADOK. Båda databaserna administreras av Verket för högskoleservice (VHS). BEDA används för registrering av slutbetyg och samlade betygsdokument som utfärdas i gymnasieskolan och kommunerna rapporterar på frivillig basis. Uppgifterna används vid ansökan till högskoleutbildningar. LADOK är ett system som registrerar den studerandes närvaro och resultat i högskolestudier. Vidare samlas uppgifter om slutbetyg från gymnasieskolan samt kursbetyg från kommunal vuxenutbildning av Statistiska centralbyrån (SCB) på uppdrag av Statens skolverk. Databasen avseende slutbetyg i gymnasieskolan upprättas i samarbete med VHS. De kommuner som inte är anslutna till BEDA lämnar sina uppgifter direkt till SCB. Däremot finns det inga uppgifter avseende

slutbetyg utfärdade i gymnasial vuxenutbildning. Uppgifterna i SCB:s register är inte tillgängliga för t.ex. kommuner.

För den gymnasiala vuxenutbildningens del behövs ett system som lagrar samtliga utfärdade slutbetyg och som etableras på nationell nivå. Databasen bör kunna samköras med SCB:s databas över utfärdade slutbetyg i gymnasieskolan. Hur en betygsdatabas ska administreras och regleras tar inte promemorian ställning till.

7. Konsekvenser av förslagen

Staten

En tillståndsgivning för betygsrätt samt en utökad möjlighet till överlåtande av myndighetsutövning kommer till viss del att ersätta verksamhet som i dag genomförs i form av vuxenutbildning på entreprenad.

Ansvar för tillståndsgivning för betygsrätt ska enligt förslaget ligga på samma statliga myndighet som ansvarar för godkännande av fristående skolor. I dagsläget är denna myndighet Statens skolverk. Under ansökningsperioden för 2007 inkom 563 ansökningar om godkännande av fristående skolor till Statens skolverk. Dessa ansökningar handlades av 15 personer. Kostnaden uppgick till ca 30 000 kr per ansökan inkl. overheadkostnader⁴.

Tillståndsgivningen i samband med införandet av betygsrätt kommer att innebära en ökning av arbetsbelastningen för tillståndsmyndigheten. Detta samtidigt som ansökningarna om tillstånd för fristående skolor bedöms öka. Förslaget i denna promemoria innebär dock en mindre komplicerad tillståndsgivningsprocess än för fristående skolor. Konsekvenserna för staten beror främst på hur många anordnare som kommer att ansöka om tillstånd, samt hur många godkända anordnare som kommer att etablera en verksamhet. Intresset från dagens anordnare av vuxenutbildning är stort, men hur detta kommer att avspeglas i faktiska ansökningar och etableringar är osäkert. Möjligheten att göra nationella ansökningar kan leda till att större koncerner inkommer med endast en eller ett fåtal ansökningar. Införandet kan också medföra en topp av ansökningar i inledningsskedet, för att sedan klinga av.

Utgångspunkten för beräkningar av kostnader för handläggningen av ansökningar om betygsrätt bygger uppgifter i *Frivuxutredningen (SOU 2008:17)*. I det fallet gjordes en bedömning att antalet etableringar inte kommer att överskrida 200 stycken. Detta antagande bygger då på en

⁴ Skolverkets årsredovisning 2007

modell med fristående vuxenutbildningsanordnare i likhet med förhållandet inom ungdomsskolan. Enligt Statens skolverk är kostnaden för tillståndsgivning ca 24 400 kronor per tillståndsgivning exkl. överklagandekostnader. Förslagen i föreliggande promemoria är avgränsande jämfört med villkoren som föreslogs i ovan nämnda utredning varför ett antagande kan göras att antalet ansökningar vida understiger 200. Vid ett antal på 100 ansökningar, vilket kan anses ligga väl högt i antagande, beräknas den preliminära kostnaden för handläggning till ca 2,4 miljoner kronor under inledningskedet.

Enligt Skolverkets årsredovisning 2007 kostade inspektionen av fristående skolor 9,1 miljoner kronor vilket avsåg 50 förstagångsinspektioner och 95 uppföljningsbeslut. I utredningen om en stärkt skolinspektion, *Tydlig och öppen (SOU 2007:101)* beräknas en genomsnittlig inspektionskostnad på ca 54 000 kronor per skola. Detta innebär att i det fall 100 utbildningsanordnare kommer att inspekteras oftare är vart sjätte år, t.ex. vart tredje år så blir den beräknade kostnaden ca 1,8 miljoner kronor per år.

Möjligheten att överklaga tillståndsmyndighetens beslut kan innebära en ökad kostnad för staten. Under 2007 utgjorde Skolverkets kostnad för 72 överklaganden ca 18 000 kronor per överklagande. Detta utgör ca 13 procent av besluten. Överfört till ett antagande om högst 100 stycken sökande år ett skulle detta motsvara en kostnad på ca 230 000 kronor under det första året för att sedan minska.

Kommunerna

Förslagen i promemorian innebär ingen ändring av kommunernas skyldighet eller höjning av statens ambitionsnivå beträffande omfattningen av kommunernas vuxenutbildning. Kommunerna har redan i dag som huvudmän ansvar för lokal tillsyn, uppföljning och utvärdering. Förslagen medför därför inget behov av ökade statsbidrag till kommunerna.

Konsekvenser för det statliga studiestödet

Förslagen innebär inte någon förändring av omfattningen av verksamheten inom det offentliga skolväsendet för vuxna och får därför inte heller någon ekonomisk konsekvens för det statliga studiestödet.

8. Författningsförslag

Förslag till lag om ändring av skollagen (1985:1100).

Härigenom föreskrivs i fråga om skollagen (1985:1100)⁵

dels att 11 kap. 6 §, 12 kap. 9 § samt 13 kap. 9 § ska ha följande lydelse,
dels att det i lagen ska införas tre nya paragrafer, 13 kap. 7 a-c §§, samt
närmast före 13 kap. 7 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

6 §⁶

En kommun eller ett landsting får uppdra åt andra att anordna komvux. Regeringen får meddela föreskrifter om vem som får ges ett sådant uppdrag och om villkor för det.

Om en kommun eller ett landsting uppdrar åt någon annan att anordna komvux, får kommunen eller landstinget till denna överlämna endast den myndighetsutövning som hör till lärares uppgifter.

Om en kommun eller ett landsting uppdrar åt någon annan att anordna komvux, får kommunen eller landstinget till denna överlämna endast den myndighetsutövning som hör till *rektors och* lärares uppgifter.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om begränsningar när det gäller överlämnande av rektorsuppgifter som innefattar myndighetsutövning.

12 kap.

9 §⁷

En kommun eller ett landsting får uppdra åt andra att anordna särvox. Regeringen får meddela föreskrifter om vem som får ges ett sådant uppdrag och om villkor för det.

Om en kommun eller ett landsting uppdrar åt någon annan att anordna särvox, får kommunen eller landstinget till denna överlämna endast den

Om en kommun eller ett landsting uppdrar åt någon annan att anordna särvox, får kommunen eller landstinget till denna överlämna endast den

⁵ Lagen omtryckt 1997:1212

⁶ Senaste lydelse 2006:528

⁷ Senaste lydelse 2006:528

myndighetsutövning som hör till lärares uppgifter.

myndighetsutövning som hör till rektors och lärares uppgifter.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om begränsningar när det gäller överlämnande av rektorsuppgifter som innefattar myndighetsutövning.

13 kap.

Sfi i folkhögskola

7 a §

Den som enligt 6 § har rätt att delta i en kommuns sfi, har rätt att i stället delta i en folkhögskolas utbildning som motsvarar sfi under förutsättning att

1. folkhögskolan har getts rätt, enligt sådana föreskrifter som har meddelats med stöd av 15 kap. 8 §, att sätta betyg, anordna prövning samt utfärda betyg och intyg, och

2. folkhögskolan antar den sökande till sin utbildning som motsvarar sfi.

7 b §

Den som vill delta i en folkhögskolas utbildning som motsvarar sfi ska anmäla detta till sin hemkommun.

Om de villkor som anges 6 § är uppfyllda, ska hemkommunen förklara den sökande behörig att delta i utbildningen.

7 c §

Huvudmannen för en folkhögskola som enligt 7 a § har antagit en deltagare har rätt till ersättning för kostnaden för deltagarens utbildning från deltagarens hemkommun.

Ersättningen ska bestämmas med hänsyn till folkhögskolans åtagande och deltagarens behov efter samma

grunder som kommunen tillämpar vid fördelning av resurser till egen sfi.

Regeringen får meddela närmare föreskrifter om ersättningens storlek och omfattning i tid.

9 §⁸

En kommun får uppdra åt andra att anordna sfi. Regeringen får meddela föreskrifter om vem som får ges ett sådant uppdrag och om villkor för det.

Om en kommun uppdrar åt någon annan att anordna sfi, får kommunen till denna överlämna endast den myndighetsutövning som hör till lärares uppgifter.

Om en kommun uppdrar åt någon annan att anordna sfi, får kommunen till denna överlämna endast den myndighetsutövning som hör till *rektors och* lärares uppgifter.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om begränsningar när det gäller överlämnande av rektorsuppgifter som innefattar myndighetsutövning.

Denna lag träder i kraft den 00 månad 0000.

⁸ Senaste lydelse 2006:528

Förslag till ändring av förordningen (2002:1012) om kommunal vuxenutbildning

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (2002:1012) om kommunal vuxenutbildning att 1 kap. 10 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

10 §

I de fall kommunal vuxenutbildning anordnas enligt 11 kap. 6 § skollagen (1985:1100) *skall* bestämmelserna om rektor i denna förordning *alltid* avse den rektor inom det offentliga skolväsendet som är ansvarig för ledningen av utbildningen.

I de fall kommunal vuxenutbildning anordnas enligt 11 kap. 6 § skollagen (1985:1100) *ska* bestämmelserna om rektor i denna förordning avse den rektor inom det offentliga skolväsendet som är ansvarig för ledningen av utbildningen.

Rektors uppgifter får endast överlämnas till uppdragstagaren om uppdragstagaren har beviljats tillstånd för betygsrätt enligt förordningen (0000:000) om betygsrätt.

Denna förordning träder i kraft den 00 månad 0000.

Förslag till ändring av förordningen (1992:736) om vuxenutbildning för utvecklingsstörda

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (1992:736) om vuxenutbildning för utvecklingsstörda att 2 kap. 10 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

10 §

För särvox som anordnas enligt 12 kap. 9 § skollagen (1985:1100) gäller, utöver vad som följer av 12 kap. 10 § skollagen, bestämmelserna i denna förordning. Bestämmelser om rektor avser *alltid* den rektor inom det offentliga skolväsendet som är ansvarig för ledningen av utbildningen.

För särvox som anordnas enligt 12 kap. 9 § skollagen (1985:1100) gäller, utöver vad som följer av 12 kap. 10 § skollagen, bestämmelserna i denna förordning. Bestämmelser om rektor avser den rektor inom det offentliga skolväsendet som är ansvarig för ledningen av utbildningen.

Rektors uppgifter får endast överlämnas till uppdragstagaren om uppdragstagaren har beviljats tillstånd för betygsrätt enligt förordningen (0000:000) om betygsrätt.

Denna förordning träder i kraft den 00 månad 0000.

Förslag till ändring av förordningen (1994:895) om svenskundervisning för invandrare

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (1994:895) om svenskundervisning för invandrare att 2 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

För sfi som anordnas enligt 13 kap. 9 § skollagen (1985:1100) gäller, utöver vad som följer av 13 kap. 10 § skollagen, bestämmelserna i denna förordning.

Bestämmelser om rektor avser *alltid* den rektor inom det offentliga skolväsendet som är ansvarig för ledningen av utbildningen.

Bestämmelser om rektor avser den rektor inom det offentliga skolväsendet som är ansvarig för ledningen av utbildningen. *Rektors uppgifter får endast överlämnas till uppdragstagaren om uppdragstagaren har beviljats tillstånd för betygsrätt enligt förordningen (0000:000) om betygsrätt.*

Denna förordning träder i kraft den 00 månad 0000.

Förslag till förordning om betygsrätt

Betygsrätt

1 § Enskilda utbildningsanordnare kan få tillstånd att sätta betyg, anordna prövning för betyg samt utfärda betyg och intyg för utbildning som motsvarar sådan utbildning som enligt 1 kap. 8 § skollagen (1985:1100) ingår i det offentliga skolväsendet för vuxna.

Enskilda utbildningsanordnare

2 § Med enskild utbildningsanordnare avses i denna förordning enskild fysisk eller juridisk person som anordnar utbildning.

Vad som sägs om enskild utbildningsanordnare gäller även folkhögskola som bedrivs av landsting eller kommun.

Tillståndsprövning

3 § En ansökan om tillstånd för betygsrätt ska ges in till Statens skolinspektion.

Statens skolinspektion beslutar om tillstånd för betygsrätt. Ett tillstånd får bara ges till enskilda utbildningsanordnare som bedöms ha förutsättningar att följa föreskrifterna i denna förordning och sådana föreskrifter som kan ha meddelats av myndigheten enligt 21 §.

Utbildningen

4 § En utbildningsanordnare som har tillstånd för betygsrätt får teckna avtal med andra än enskilda fysiska personer om att tillhandahålla sådan utbildning som betygsrätten omfattar.

5 § Den som tecknat avtal med utbildningsanordnaren enligt 4 § ska utse deltagarna i utbildningen. När den som tecknat avtal med utbildningsanordnaren inte är ett offentligt organ ska utbildningen alltid avse utbildning av personal eller medlemmar.

6 § Utbildningsanordnaren ska följa de kursplaner som fastställts av Statens skolverk och som gäller för motsvarande utbildning inom det offentliga skolväsendet för vuxna.

Bedömning, betyg och intyg

7 § För utbildningen gäller bestämmelserna i avsnitt 2.5 Bedömning och betyg i förordningen (SKOLFS 1994:2) om 1994 års läroplan för de frivilliga skolformerna.

8 § Om inte annat följer av denna förordning gäller för utbildning som motsvarar komvux 4 kap. förordningen (2002:1012) om kommunal vuxenutbildning, med undantag av bestämmelserna om lokala och individuella kurser samt delkurser.

9 § Om inte annat följer av denna förordning gäller för utbildning som motsvarar särvox 4 kap. förordningen (1992:736) om vuxenutbildning för utvecklingsstörda, med undantag av bestämmelserna om lokala kurser och delkurser.

10 § Om inte annat följer av denna förordning gäller för utbildning som motsvarar sfi 14-18 §§ förordningen (1994:895) om svenskundervisning för invandrare.

Prövning för betyg

11 § Prövning för betyg får anordnas av en enskild utbildningsanordnare endast om

1. en kommun eller ett landsting är beställare av utbildningen, eller
2. anordnaren är en folkhögskola som i sin utbildning som motsvarar sfi har en deltagare som har rätt till sfi och deltagaren har anmält till sin hemkommun att han eller hon vill genomgå en prövning i sfi.

Utfärdande av betyg

12 § Slutbetyg får utfärdas endast för utbildningar som motsvarar påbyggnadsutbildningar inom komvux och som anordnas sammanhållet av en utbildningsanordnare.

13 § Betyg och slutbetyg får utfärdas endast till den som uppfyller de behörighetskrav som gäller för motsvarande utbildning i det offentliga skolväsendet för vuxna.

14 § Betyg från utbildning som motsvarar grundläggande vuxenutbildning får tas in i ett slutbetyg från grundläggande vuxenutbildning i komvux.

Betyg från utbildning som motsvarar gymnasial vuxenutbildning får tas in i ett slutbetyg från gymnasial utbildning inom det offentliga skolväsendet.

Betyg från utbildning som motsvarar påbyggnadsutbildning får tas in i ett slutbetyg från påbyggnadsutbildning i komvux.

Rektor och lärare

15 § För ledningen av utbildningen och för ansvaret för undervisningen ska det finnas rektorer och lärare som uppfyller de krav som anges i 2 kap. 2 och 3 §§ skollagen (1985:1100).

Folkhögskolor

16 § För en folkhögskola som har beviljats tillstånd för betygsrätt gäller rätten, utöver vad som anges i 4-5 §§, även vid utbildning av deltagare som med stöd av 13 kap. 7 a § skollagen (1985:1100) genomgår utbildning.

17 § En folkhögskola som i sin utbildning som motsvarar sfi har antagit en deltagare för vilken de får ersättning enligt 13 kap. 7 c § skollagen (1985:1100) ska

1. samverka med de offentliga organ som ansvarar för samhällets insatser för integration,
2. se till att deltagarna deltar i nationella slutprov inom sfi,
3. anmäla till deltagarens hemkommun om deltagaren avbryter utbildningen, och
4. efter avslutad utbildning lämna över deltagarens betygshandlingar och intyg till deltagarens hemkommun.

Tillsyn

18 § Statens skolinspektion ska ha tillsyn över att de enskilda utbildningsanordnare som har beviljats tillstånd enligt denna förordning följer de bestämmelser som gäller för tillståndet.

Återkallande av tillstånd

19 § Om en enskild utbildningsanordnare inte längre uppfyller kraven enligt tillståndet för betygsrätt får Statens skolinspektion förelägga utbildningsanordnaren att uppfylla kraven.

Ett föreläggande ska ange de åtgärder som är nödvändiga för att Statens skolinspektion ska anse de påtalade bristerna avhjälpna.

Om föreläggandet inte följs får Statens skolinspektion återkalla tillståndet.

Överklagande

20 § I 22 a § förvaltningslagen (1986:223) finns bestämmelser om överklagande hos allmän förvaltningsdomstol. Andra beslut än beslut enligt 3 § om tillstånd och 19 § om återkallelse av tillstånd får dock inte överklagas.

Bemyndiganden

21 § Statens skolinspektion får meddela föreskrifter om ytterligare villkor för att få tillstånd för betygsrätt.

Statens skolinspektion får meddela de föreskrifter som behövs för tillämpningen av denna förordning.

9. Författningskommentarer

11 kap. skollagen

6 § Ändringen i *första stycket* innebär att förutom lärares uppgifter kan även rektors uppgifter som innefattar myndighetsutövning överlämnas till uppdragsgivaren då en kommun lägger ut utbildning på entreprenad.

Andra stycket ger regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bemyndigande att begränsa kommuners möjlighet att överlämna rektors uppgifter vid utbildning på entreprenad. Det kan t.ex. handla om att enbart vissa utbildningsanordnare ska komma i fråga för överlåtanden av rektorsuppgifter som innefattar myndighetsutövning.

12 kap.

9 § Ändringen motsvarar den som gjorts i 11 kap. 6 §.

13 kap.

7 a § Bestämmelsen innebär att en person som har rätt till utbildning i sfi, under vissa förutsättningar ska ha möjlighet att välja att gå till en folkhögskola för att få sin sfi-utbildning.

Av *första punkten* följer att den folkhögskola som den enskilde väljer måste ha tillstånd att sätta betyg, anordna prövning för betyg samt utfärda betyg och intyg. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan enligt 15 kap. 8 § meddela föreskrifter som innebär att enskilda, bl.a. folkhögskolor, kan få sådant tillstånd samt villkor för det. Till skillnad från det fall att kommunen anlitar en folkhögskola på entreprenad så är kommunen i detta fall inte huvudman för den utbildning som bedrivs vid folkhögskolan.

Av *andra punkten* följer att en folkhögskola inte med stöd av skollagen kan tvingas att ta emot den sökande. Den sökande har således inte ovillkorlig rätt att få gå i folkhögskolans utbildning som motsvarar sfi.

7 b § *Första stycket* anger att den som vill delta i en folkhögskolas utbildning som motsvarar sfi ska anmäla detta till hemkommunen. Det kan ske antingen innan personen i fråga har påbörjat sin sfi-utbildning eller när personen redan har börjat i kommunens sfi och han eller hon vill byta till en folkhögskola.

Av *andra stycket* följer att hemkommunen ska pröva om den som har anmält att han eller hon vill delta i en folkhögskolas utbildning som motsvarar sfi uppfyller de villkor som gäller för rätt till sfi. Om han eller hon gör det ska kommunen förklara den sökande behörig att delta i utbildningen.

7 c § *Första stycket* anger att en folkhögskola har rätt till ersättning från hemkommunen om folkhögskolan i sin utbildning som motsvarar sfi har antagit en person som har rätt till sfi. Ersättningen ska omfatta

utbildningskostnaderna. Således har folkhögskolan inte rätt att få ersättning för t.ex. internatkostnader.

Andra stycket anger att ersättningens storlek ska bestämmas utifrån folkhögskolans åtagande och deltagarens behov efter samma grunder som kommunen tillämpar vid fördelningen av resurser till sfi.

Tredje stycket ger regeringen bemyndigande att föreskriva närmare om ersättningens storlek och om hur länge kommunen är ersättningsskyldig.

9 § Ändringen motsvarar den som gjorts i 11 kap. 6 §.